

Sygn. akt V KK 673/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 listopada 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Błaszczyk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

SSN Włodzimierz Wróbel

Protokolant Małgorzata Sobieszczańska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Grzegorza Krysmanna
w sprawie **R. H.**

skazanego z art. 224 § 2 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 10 listopada 2021 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego

na korzyść,

od wyroku Sądu Rejonowego w W.

z dnia 10 lutego 2017 r., sygn. akt II K (...),

- 1. uchyla pkt V zaskarżonego wyroku w części orzekającej obowiązek zapłaty odsetek od nawiazki, do zapłaty której R. H. został zobowiązany na podstawie art. 46 § 2 k.k.;**
- 2. obciąża Skarb Państwa wydatkami postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

R. H. został oskarżony o to, że:

- I. w dniu 23 lipca 2015 r. w W., groźbą i przemocą polegającą na szarpaniu oraz kopaniu zmuszał funkcjonariuszy Policji st. sierż. Ł. R. i sierż. K. K. do zaniechania prawnej czynności służbowej podczas i w związku z pełnieniem przez nich obowiązków służbowych, przy czym czynu tego dopuścił się działając w warunkach powrotu do przestępstwa, gdyż był już uprzednio skazany wyrokiem Sądu Rejonowego w W. z dnia 23 listopada 2011 r. o sygn. II K (...) za czyn z art. 280 § 1 k.k. i inne na karę 2 lat pozbawienia wolności, którą odbywał w okresie od 19 marca 2011 r. do 3 sierpnia 2011 r. i od 21 maja 2013 r. do 4 stycznia 2015 r., tj. o czyn z art. 224 § 2 k.k. i art. 222 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k.;
- II. w czasie i miejscu jak w pkt I zarzutu, znieważył funkcjonariusza Policji st. sierż. Ł. R. i sierż. K. K. słowami powszechnie uznanymi za obelżywe podczas i w związku z pełnieniem przez nich obowiązków służbowych, przy czym czynu tego dopuścił się działając w warunkach powrotu do przestępstwa opisanych w pkt I zarzutu, tj. o czyn art. 226 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k.;
- III. w dniu 24 lipca 2016 r. w W., znieważył funkcjonariuszy Policji sierż. szt. J. K. i sierż. A. Ł. słowami powszechnie uznanymi za obelżywe podczas i w związku z pełnieniem przez nich obowiązków służbowych, przy czym czynu tego dopuścił się działając w warunkach powrotu do przestępstwa opisanych w pkt I zarzutu, tj. o czyn art. 226 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k.;
- IV. w dniu 17 września 2016 roku w W., znieważył słowami powszechnie uznanymi za obelżywe funkcjonariusza Policji post. A. P. oraz naruszył jej nietykalność cielesną poprzez jej kopnięcie w trakcie i w związku z pełnieniem przez nią obowiązków służbowych, przy czym czynu tego dopuścił się działając w warunkach powrotu do przestępstwa opisanych w pkt I zarzutu, tj. o czyn art. 226 § 1 k.k. i art. 222 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k.;
- V. w czasie i miejscu jak w pkt IV zarzutu, znieważył funkcjonariusza Policji st. asp. M. R. słowami powszechnie uznanymi za obelżywe podczas i w związku z pełnieniem przez niego obowiązków służbowych, przy czym czynu tego dopuścił się działając w warunkach powrotu do przestępstwa opisanych w pkt 1 zarzutu, tj. o

czyn art. 226 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k.

Sąd Rejonowy w W. wyrokiem z dnia 10 lutego 2017 r., sygn. akt II K (...), uznał R. H. za winnego popełnienia:

I. czynu opisanego w pkt I części wstępnej wyroku, tj. przestępstwa z art. 224 § 2 k.k. i art. 222 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. i za to na podstawie art. 224 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. wymierzył mu karę 10 miesięcy pozbawienia wolności;

II. czynu opisanego w pkt II, III i V części wstępnej wyroku przyjmując, że dopuścił się on ich działając w warunkach ciągu przestępstw z art. 226 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. i za to na podstawie art. 226 § 1 k.k. wymierzył mu karę 10 miesięcy pozbawienia wolności;

III. czynu opisanego w pkt IV części wstępnej, tj. przestępstwa z art. 226 § 1 k.k. i art. 222 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. i za to na podstawie art. 222 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. wymierzył mu karę 10 miesięcy pozbawienia wolności;

IV. na podstawie art. 85 § 1 k.k. i art. 86 § 1 k.k. połączył kary jednostkowe wymierzone oskarżonemu w pkt od I do III części dyspozytywnej wyroku i wymierzył mu karę łączną 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności;

V. na podstawie art. 46 § 2 k.k. zasądził od oskarżonego na rzecz funkcjonariusza A. P. kwotę 500 złotych tytułem nawiazki wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 10 lutego 2017 r. do dnia zapłaty.

Przedmiotowy wyrok nie został zaskarżony i uprawomocnił się w dniu 6 maja 2017 r.

Kasację od tego orzeczenia wniósł Prokurator Generalny, który zaskarżył wyrok w części dotyczącej orzeczenia o środku kompensacyjnym, w zakresie zasądzenia odsetek od nawiazki (część punktu V sentencji wyroku), na korzyść R.H.. Skarżący zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego materialnego, a mianowicie art. 46 § 2 k.k. polegające na orzeczeniu od oskarżonego R. H. na rzecz pokrzywdzonej A. P. kwoty 500 zł ty tytułem nawiazki wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 10 lutego 2017 r. do dnia zapłaty, podczas gdy przy orzekaniu nawiazki w oparciu o wskazany przepis nie mają zastosowania przepisy prawa cywilnego dotyczące roszczeń

cywilnoprawnych, w tym regulujące kwestię zasądzania odsetek.

W oparciu o tak sformułowany zarzut Prokurator Generalny wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w części dotyczącej zasądzenia odsetek od orzeczonej nawiazki na rzecz pokrzywdzonej A. P..

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Prokuratora Generalnego okazała się zasadna, a podniesione w niej zarzuty w konsekwencji doprowadziły do uchylenia wyroku w części dotyczącej zasądzenia odsetek od orzeczonej nawiazki na rzecz pokrzywdzonej A. P..

W pełni zasadnie autor kasacji powołał się na stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 lutego 2002 r., II KKN 385/01, (LEX nr 53028), w którym stwierdzono, że: „szkodą, do której naprawienia sąd zobowiązuje sprawcę, jest równowartość rzeczywistej szkody wynikłej bezpośrednio z przestępstwa i nie jest dopuszczalne uwzględnienie przy ustalaniu jej wysokości tych składników i elementów szkody, które wynikły z następstw czynu, np. odsetek”. Stanowisko to zostało zaakceptowane przez doktrynę prawa karnego i powoływane jest w licznych komentarzach Kodeksu karnego. Jednocześnie w wyroku z dnia 23 lipca 2009 r., V KK 124/09, (LEX nr 519632), Sąd Najwyższy stwierdził, że: „...z samej istoty środka karnego przewidzianego w art. 39 pkt 5 k.k. i art. 46 § 1 k.k. wynika jego prawnokarny, represyjny charakter, dopiero w drugim rzędzie realizujący też funkcję kompensacyjną... ”.

Zgodzić się także należy ze skarżącym, że nawiazka jest rodzajem „zryczałtowanego naprawienia szkody”, aktualizującym się w obliczu trudności z orzeczeniem obowiązku naprawienia szkody, a zarazem jest nadal środkiem mającym charakter penalny (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2000 r., I KZP 5/00, OSNK 2000/7-8/55; V. Konarska - Wrzosek (red.), Kodeks karny. Komentarz, WKP 2018; R. A. Stefański, Kodeks karny. Komentarz, Warszawa 2019). Pomimo bowiem umiejscowienia „nawiazki” przez ustawodawcę w wyniku nowelizacji, która weszła w życie w dniu 1 lipca 2015 r. w nowym rozdziale Va „Przepadek i środki kompensacyjne”, co wskazywałoby wyłącznie na jej funkcję kompensacyjną, to jednak nie utraciła ona także charakteru środka penalnego, a to wobec wyraźnej regulacji wynikającej z treści przepisu art. 56 k.k. (*„przepisy art. 53, art. 54 § 1 oraz art. 55 stosuje się odpowiednio do orzekania*

innych środków przewidzianych w tym kodeksie, z wyjątkiem obowiązku naprawienia wyrządzonej przestępstwem szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę").

W odniesieniu do kwestii orzekania tego środka kompensacyjnego treść przepisu art. 56 k.k. wyraźnie wskazuje, że stosuje się tu także odpowiednio dyrektywy wymiaru kary oraz okoliczności związane z wymiarem kary, o których mowa w art. 53 § 2 k.k. Przepis ten, wyłącza jedynie możliwość odpowiedniego stosowania dyrektyw wymiaru kary z art. 53 k.k. do obowiązku naprawienia wyrządzonej przestępstwem szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę. Dlatego też wysokość nawiązki orzekanej na podstawie art. 46 § 2 k.k. może przekraczać wartość szkody wyrządzonej przestępstwem, choć nigdy nie może oczywiście przekroczyć ustawowej granicy, która zarówno w dacie popełnienia czynu w przedmiotowej sprawie, jak i w chwili obecnej wynosi 200.000 zł (por. M. Królikowski (red.). R. Zawłoki (red.), Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz do artykułów 1-116, Warszawa 2017, wydanie: 4; V. Konarska-Wrzonek (red.), Kodeks karny. Komentarz, WKP 2018). Podobnie, jak w przypadku środka kompensacyjnego orzekanego w oparciu o art. 46 § 1 k.k., pokrzywdzony może wnieść o egzekucję nawiązki, gdyż orzeczenie ją zasądzające ma charakter majątkowy, można mu nadać klauzulę wykonalności i przeprowadzić egzekucję wynikającą z niego należności.

Sąd Najwyższy podziela także argumenty Prokuratora Generalnego, co do tego, że w odniesieniu do nawiązki określonej w § 2 art. 46 k.k. orzekający sąd nie jest obowiązany do bezpośredniego stosowania przepisów prawa cywilnego, w tym art. 481 k.c. regulującego kwestię odsetek. Obowiązek tego rodzaju ustawodawca przewidział jedynie w odniesieniu do rozstrzygnięć określonych w § 1 art. 46 k.k. Gdyby bowiem zamiarem ustawodawcy była regulacja, według której sąd miałyby stosować przy orzekaniu nawiązki również przepisy prawa cywilnego, to w treści art. 46 § 2 k.k. użyłby niewątpliwie określenia „*stosując przepisy prawa cywilnego*”, jak to uczynił w § 1 tego przepisu lub zrehabilitowałby ten przepis (§ 2 art. 46 k.k.) w sposób pozwalający wprost na odnoszenie się do cywilistycznych aspektów rekompensaty. Jednocześnie w treści przepisu art. 56 k.k., nadanej mu nowelą z dnia 20 lutego 2015 r. (Dz.U. z 2015 r., poz. 396), wskazałby, że przepisy art. 53

k.k., art. 54 § 1 k.k. oraz art. 55 k.k. stosuje się odpowiednio do orzekania innych środków przewidzianych w tym kodeksie, z wyjątkiem obowiązku naprawienia wyrządzonej przestępstwem szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę oraz „nawiązki”.

Dlatego też Sąd Najwyższy, w pełni akceptując stanowisko wyrażone w powołanych wyżej judykatach, a także argumenty wskazane w uzasadnieniu skargi kasacyjnej, uwzględnił zarzuty Prokuratora Generalnego, a konsekwencji uchylił zaskarżony wyrok w części orzekającej obowiązek zapłaty odsetek od nawiązki.

Uchylenie wyroku Sądu Rejonowego w zaskarżonej części i brak podstaw do ponownego rozważania zasadności orzekania „o odsetkach”, spowodowało, że ten przedmiot rozpoznania utracił swój byt prawny, a zatem nie zachodziła konieczność wydania orzeczenia następczego, nie mogłaby być bowiem ta kwestia przedmiotem ponownego rozpoznania sprawy.

Kierując się przedstawioną argumentacją Sąd Najwyższy orzekł jak w części dyspozytywnej wyroku.

Wydatki postępowania kasacyjnego, zgodnie z art. 638 k.p.k., ponosi Skarb Państwa.